

Streszczenie

W ostatnim czasie zdrowie psychiczne osób różnorodnych płciowo zyskało wiele uwagi ze strony badaczy i klinicystów. Badania wskazują, że osoby z tej populacji szczególnie często doświadczają dyskryminacji oraz dotknięte są podwyższonym ryzykiem wystąpienia problemów psychicznych wynikających między innymi z negatywnej postawy społecznej wobec osób transpłciowych. Prezentowana praca doktorska, obejmująca pracę pogładową oraz prace empiryczne, poświęcona jest czynnikom ryzyka oraz czynnikom ochronnym mającym znaczenie dla dobrostanu psychicznego osób różnorodnych płciowo.

Pierwszy rozdział prezentuje ewolucję pojęcia „transpłciowość” oraz zmiany w ujmowaniu różnorodności płciowej od wczesnych lat XX wieku do czasów obecnych. W rozdziale poruszone zostały kwestie zmieniającego się podejścia do diagnozy oraz leczenia osób transpłciowych, a także konsekwencje, jakie wynikały z określonych systemów diagnostycznych i modeli ujmowania różnorodności płciowej.

Kolejny artykuł to praca empiryczna poświęcona doświadczeniom heteroseksizmu. W pracy uwzględniono doświadczenia nieheteroseksualnych osób cispłciowych (gejów, lesbijek i osób biseksualnych) oraz osób transpłciowych. Przeprowadzone analizy wskazały, że relatywnie najwięcej negatywnych doświadczeń związanych z mniejszościową tożsamością doświadczają osoby transpłciowe.

Trzecia praca wchodząca w skład cyklu to artykuł empiryczny poświęcony potrzebom związanym z tranzycją w grupie osób transpłciowych oraz niebinarnych, a także zdrowiu psychicznemu osób z tych dwóch grup. Przeprowadzona analiza wskazuje na zróżnicowane potrzeby oraz plany tranzycyjne zarówno wśród osób niebinarnych, jak i tych, które określają swoją tożsamość

w kategoriach binarnych. W zakresie dobrostanu psychicznego, więcej problemów pojawiało się w grupie osób niebinarnych, jednak zarówno wśród nich jak i wśród osób transpłciowych istotnym czynnikiem ochronnym okazała się być prężność psychiczna.

Ostatnim tekstem, zamykającym cykl doktorski jest empiryczna praca poświęcona problematyce prężności oraz pozytywnej tożsamości transpłciowej, stanowiącej unikalne źródło samoakceptacji w populacji osób różnorodnych płciowo. Artykuł przedstawia związek prężności oraz pięciu wymiarów pozytywnej tożsamości transpłciowej z dobrostanem psychicznym. Z przeprowadzonych analiz wynika, że zarówno w grupie osób z tożsamością binarną jak i u osób niebinarnych, prężność oraz pozytywne aspekty tożsamości mają związek z ogólnym dobrostanem psychicznym.

Przedstawione w ramach pracy doktorskiej teksty uzupełniają lukę w wiedzy na temat zdrowia psychicznego osób transpłciowych i niebinarnych, oraz czynników mogących mieć z nim związek. Wnioski z prowadzonych badań przyczyniają się do lepszego rozumienia zjawiska, a tym samym do coraz lepszego dostosowania wsparcia do potrzeb osób różnorodnych płciowo.

Summary

Recently, the mental health of gender diverse individuals has received a great deal of attention from scholars and clinicians. Research indicates that people in this population are particularly often discriminated and are at increased risk of mental health issues resulting from negative social attitudes toward transgender persons. This dissertation, which includes a review chapter and empirical papers, covers the risk and protective factors relevant to mental health of gender diverse persons.

The first chapter presents the evolution of the term “transgender” and the frame of gender diversity from the early 20th century to the present time. This chapter addresses the changes in the approach to the diagnosis and treatment of transgender individuals, as well as the consequences that have resulted from particular diagnostic systems and frameworks of gender diversity.

The next article is an empirical paper on the experience of heterosexism. This paper includes the experience of sexual diverse persons (gays, lesbians, and bisexual people), as well as transgender persons. The conducted analysis indicated that transgender individuals the most frequently experienced negative events, compared to other minority persons.

The third paper included in this dissertation is an empirical article on transition-related needs of transgender and non-binary persons and their mental health. The analysis indicated diverse needs and inconsistent patterns of transition-related plans in both non-binary groups and binary persons. In terms of psychological well-being, more problems were present in the non-binary group. However, resilience appeared to be a significant protective factor in both non-binary and transgender persons.

The final paper, which closes the dissertation, is an empirical paper covering the issue of resilience and positive transgender identity, as a unique source of self-acceptance in gender diverse population. This article presents the relationship between resilience and five dimensions of positive transgender identity with mental well-being. The analysis showed that in both binary and non-binary groups, resilience and positive identity dimensions are related to overall psychological well-being.

The papers presented as part of this dissertation, fill a gap in knowledge about the mental health of transgender and nonbinary persons, and the factors that may be related to it. Findings from the research contribute to a better understanding of the phenomenon and thus to increasingly better tailored support for gender diverse people.

Two handwritten signatures in blue ink, one on the left and one on the right, both appearing to be cursive and stylized.